

Зміст

Подяки	xv
Вступ	xvii
Розділ 1. Про що ця книжка	1
Розділ 2. Король та його намисто	21
Розділ 3. Труботопія	35
Розділ 4. По колу, по колу!	53
Розділ 5. Масивна яччя і деруни з печі	71
Розділ 6. Строкатий бекон на десерт	103
Розділ 7. Магія блоків та методів	123
Розділ 8. У Ruby (майже) все є об'єктом	151
Розділ 9. Магія Ruby у спадок	199
Розділ 10. Кінь з іншої опери	231
Розділ 11. Перший млинець нанівець	259
Розділ 12. Ввід, вивід та інша магія Ruby	293
Розділ 13. Слідуй дорогою WEBrick	315
Розділ 14. Наступні кроки	333
Додаток А. Як встановити Ruby на MacOS та Linux	347
Додаток Б. Усунення помилок	351
Показчик	357

Звісно, «Ruby для дітей» не існувало б без Тайлера Ортмана, Райлі Хоффман, Білла Поллока та чудових працівників «No Starch Press». У мене не вистачить слів, аби віддячити їм за їхню проникливість, енергію та відданість справі.

Без Стіва Клабніка, який прочитав першу версію книги і написав чудову передмову. Без Пітера Купера та Пета Шонессі, які виступили науковими редакторами і допомогли мені ще краще зрозуміти, що в Ruby під капотом. Ця трійка — надзвичайні вчителі та рубісти.

Без Вай-я*, чия книга — «Why's (poignant) Guide to Ruby» стала моєю першою книгою про цю мову програмування. Вона захопила мене своїм ентузіазмом до мистецтва і показала його вагомість у програмуванні та в Ruby-спільноті. Я сподіваюсь, що моя «Ruby для дітей» викликатиме хоча б частину того відчуття дива та захоплення, яке було в мене, коли я читав книгу «Why».

Врешті, без Дейва, який познайомив мене з Біллом із видавництва «No Starch Press» і зробив це все можливим.

* Ruby-програміст, відомий під псевдонімом *why the lucky stiff*.

Моя книжка потрапила тобі до рук! Чудово! Я дуже сподівався, що це станеться.

Уяви собі, що хтось придумав новий спосіб писати. Не нову мову — як то французьку, японську або ельфійську — а зовсім новий вид письма, який магічно втілює твої історії в реальність! Якщо цим письмом описати лабіринт, то люди зможуть зайти в нього — і навіть заблукати там. А якщо написати про далеку планету, на якій роботи-пірати воюють з чарівниками-ніндзя, то вона справді існуватиме. Ба більше, герої цих оповідань зможуть говорити «бі-біііі! Блiскавку в мої мікросхеми!» або накладати такі закляття, як `чарівник_ніндзя.кинути_палаючі_зірочки`. Божевілля, еге ж? Ти, певно, думаєш, це повна маячня, в того, хто таке придумав, надлишок вільного часу і надто багата уява.

Але знаєш, уява надто багатою не буває. Тож уяви собі: такий химерний вид письма не лише існує насправді, його ще й можна вивчити! Доклавши трохи зусиль, ти можеш навчитися

створювати власні світи, де все буде за твоїми правилами. Зможеш там всім керувати і робити (майже) все, що заманеться. А якщо в тебе добре виходитиме, то люди звідусіль прийдуть подивитися на твої світи і погратись у дивовижні ігри, які ти створиш.

Та годі вже увяляти (принаймні поки що). Кажу тобі: це справжнісінька правда! І ця книжка допоможе опанувати таке письмо: сторінки, які ти гортаєш, – це посібник з мови програмування *Ruby*, яка й допоможе тобі робити всі ці дивовижні речі. Все, що знадобиться для цього, – твоя голова, комп'ютер і *Ruby*.

Ти, мабуть, гадаєш: «Але як це можливо? Якби щось таке круте і дивовижне справді існувало, то всі вже давно про це знали бі- Зараз поясню.

Для чого вчити програмування (і чому саме Ruby)?

У дитинстві я вважав, що програмування – суцільна нудота. Бо думав, що це як математика та логіка – одні сухі правила і ні кроку вправо чи вліво. Тоді дорослі й так цілими днями наказували мені, що робити: іди до школи, вигуляй собаку, сходи до стоматолога, зроби домашні завдання. Я думав, що з програмуванням буде так само, тож всіляко його уникав! Натомість писав оповідання про міжгалактичні подорожі, про магію та далекі світи, в яких відбувалися дивовижні речі, а основне: там я всім керував! Я і досі пишу оповідання, але знаєш, навіть найкращі з них закінчуються, коли перегортаєш останню сторінку. Як би я не хотів, щоб міжгалактичні зорельоти та чарівники-ніндзя існували насправді, скільки б не придумував про них історій – це не робило їх реальними. Тож я писав свої оповідання, але походив до стоматолога вони не скасовували.

А потім трапилося несподіване: я вирішив дати програмуванню шанс. І заняття, яке здавалося мені сухим та нудним, виявилось, навпаки, цікавим та веселим. Раптом, я диктував усі правила! Наприклад, казав комп'ютеру зробити гру-головоломку – і він робив гру-головоломку. Я говорив йому сконструювати вебсайт – і він конструював вебсайт. Комп'ютер, керований мною, створював справжні речі, які можна було бачити, використовувати та бавитися ними. Всі ті історії, які я роками вигадував на папері, тепер оживали в мене під руками. І все, що для цього було потрібно, – маленька залізна коробка і мова, якою я міг з нею розмовляти.

Так, дійсно, існують складні мови програмування (і навіть деякі зовсім незрозумілі). Проте *Ruby* – не така. Її з самого початку задумали так, щоб нею приємно писалось – щоб тобі було легко її читати та розуміти, а не лише комп'ютеру. (Щоправда, доведеться вивчити зо 30 слів англійською, щоб програмувати на *Ruby*. Але я певен: ти знаєш напам'ять навіть більше заклиять із книг про Гаррі Поттера, тож вивчити ці нові слова буде не важче, ніж сказати «Алогомора!».)

Ruby створили для того, щоб розповідати історії, які подобаються і людям, і комп'ютерам. Тому замість химерних значків та слів – таких, як `static` та `void`, – програми мовою Ruby нагадують просту англійську мову. У ній є такі слова, як `unless`, `rescue`, `self` і навіть `begin` та `end`.

примітка *Не хвилюйся, якщо ти поки що не знаєш цих англійських слів. Я допоможу тобі з ними, коли до цього дійде справа.*

Вивчаючи Ruby – як і будь-яку іншу мову програмування, – ти зможеш освоїти важливі навички, робити цікаві речі й пишатися собою. Але головне – отримаєш море задоволення. Я вважаю, що Ruby – найвеселіша мова програмування.

От, скажімо, ти хочеш запрограмувати комп'ютер, аби він сказав «Добридень!» В інших мовах програмування – наприклад, Джаві, – для цього треба написати щось доволі мудроване:

```
public class Howdy {
  public static void main (String[] args) {
    System.out.println("Добридень!");
  }
}
```

Цілих п'ять рядків коду, щоб вивести одне слово на екран! Щоб те саме зробити в Ruby, досить написати:

```
puts "Добридень!"
```

І все – Ruby одразу надрукує це слово на екрані комп'ютера. Просто, правда? Основна задача Ruby – зробити всіх щасливими та вправними програмістами і програмістками (так-так, вітаю тебе серед них!) А тому в ній немає складного синтаксису (отих значків – { та ;) чи потреби писати незрозумілі вирази, як `public static void main`. А оскільки Ruby вміє майже все те, що й складніші мови програмування (як от Джава), ти зможеш створювати чудові речі легше і швидше.

Що ж, до справи!

Гукай дорослих: встановлюємо Ruby!

Окей! Саме час покликати маму, тата, бабуся, дідуся, тітку, дядька, вчителя чи будь-кого з дорослих на допомогу, аби встановити Ruby на твій комп'ютер. Це безкоштовно, але мову програмування потрібно завантажити з інтернету.

Залежно від того, який у тебе комп'ютер, інструкції зі встановлення будуть відрізнятися. Запитай у дорослих, якщо не знаєш, яка в тебе операційна система. Якщо Windows, то відразу перегортай на сторінку 6.

Встановлення на MacOS та Linux

Спочатку з'ясуємо, чи встановлена Ruby на твоєму комп'ютері.

Якщо в тебе MacOS або Linux, то перевірити її версію можна в командному рядку, в якому ти також будеш виконувати свої майбутні програми.

Найімовірніше, командний рядок відрізняється від того, як ти звичай взаємодієш із комп'ютером (кльацаючи на іконки та перетягуючи файли мишкою). Але трохи часу – і в ньому стане зручно і легко працювати.

На комп'ютерах з MacOS та Linux командний рядок знаходиться у програмі під назвою *Термінал (Terminal)*. Знайди та відкрий її. Ось як вона виглядає на моєму комп'ютері:

Коли відкриєш Термінал, набери в ньому команду (значок долара \$ не друкуй, лише `ruby -v`) і тисни ENTER^{*}:

```
$ ruby -v
```

Якщо Ruby встановлено, то на екрані з'явиться таке:

```
$ ruby 2.7.0p0 (2019-12-25 revision 647ee6f091)
[x86_64-darwin18]
```

Якщо бачиш схожий текст і цифри 2.7.0, то все готово! Переходь до розділу *Випробування -встановити Ruby-* пройдено! на сторінці 10.

Якщо ж бачиш інші цифри (наприклад, 2.6.5 чи 2.0.0), то потрібно встановити версію 2.7.0 (саме з нею працює ця книжка). Якщо в тебе сучасний комп'ютер, то на ньому може бути новіша версія Ruby – наприклад, 3.0.0. Цілком ймовірно, код із цього посібника працюватиме і з новішою версією, але – задля максимуму щастя та мінімуму помилок – я б радив встановити 2.7.0.

Якщо твій комп'ютер каже:

```
-bash: ruby: command not found
```

це означає, що Ruby не встановлено. Не хвилюйся: ключ когось із дорослих та переходь у *Додаток А* на сторінці 347 – там все докладно описано! Коли встановиш Ruby, повертайся сюди.

Встановлення на Windows

Якщо в тебе Windows, то перевірити, чи встановлена Ruby, можна в командному рядку. Для цього прикладу ми використовуємо Windows 10. Відкрити командний рядок можна в меню *Пуск (Start)* або ввівши в поле пошуку «cmd». Знайди програму *Командний рядок (Command Prompt)* і відкрий її подвійним клацанням. Ти маєш побачити щось схоже на це:

* На твоїй клавіатурі ця клавіша може називатися RETURN.

Якщо текст перед значком > трохи відрізняється – не страшно! Набирай команду `ruby -v` і тисни ENTER:

```
> ruby -v
```

Якщо у відповідь бачиш текст зі словами `ruby 2.7.0`, то все готово! Переходь до параграфу *Випробування -встановити Ruby-* пройдено! на сторінці 10.

Якщо бачиш іншу версію Ruby або таку помилку:

```
> 'ruby' is not recognized as an internal or external command,
operable program or batch file.
```

то потрібно встановити версію 2.7.0 (саме з нею працює ця книжка). До справи!

За допомогою інстальатора Ruby

Найпростіший спосіб встановити Ruby на Windows – перейти за посиланням <https://rubyinstaller.org/downloads/archives/> та завантажити Ruby 2.7.0-1 (-64) з розділу «RubyInstallers». Коли файл завантажиться, відкрий папку, де він збережений, і запусти його подвійним клацанням. Інстальатор попросить тебе виконати кілька кроків:

1. Прийняти ліцензійну угоду. Вибери опцію «I accept the License» і натисни **Next**.